

JÁN KOLLÁR

* 1793 v Mošovcích, † 1852 ve Vídni

Byl evangelický duchovní, básník, historik a jazykovědec. Narodil se na Slovensku, ale psal česky. Propagoval myšlenku panslavismu (slovanské vzájemnosti). Psal pod pseudonymem Čechobratr Protištúrský. Pocházel z rodiny rychtáře. Vystudoval teologii a působil jako kněz. Nesouhlasil s myšlenkou osamostatnit slovenštinu jako spisovný jazyk. Za to si vysloužil kritiku slovenských národních buditelů. Stal se profesorem slovanské archeologie ve Vídni.

Kollár napsal básnickou sbírku **Básně**, v níž zachytil **konflikt milostného citu s láskou k vlasti**. Některé z těchto básní později využil ve své lyrickoepické básnické skladbě **Slávy dcera**, rozdělené do pěti zpěvů.

SLÁVY DCERA (1824) – Předzpěv

*Aj zde leží zem ta před okem mým slzy ronicím,
někdy kolébka, nyní národu mého rakev.
Stoj noho! posvátná místa jsou, kamkoli kráčíš,
k obloze, Tatry synu, vynes se, vyvýše pohled,
neb raději k velikému přichyl tomu tam se dubisku,
jež vzdoruje zhoubným až dosaváde časům.
Však času ten horší je člověk, jenž berlu železnou
v těchto krajích na tvou, Slavie, šíjí chopil.
Horší, nežli divé války, hromu, ohně divější,
zaslepenec na své když zlobu plémě kydá.
Ó věkové dávní, jako noc vůkol mne ležící,
ó krajino, všeliké slávy i hanby obraz!
(...)*

Otázky pro rozbor textu:

- 1 Co je námětem básně?
- 2 Které básnické prostředky autor používá?

VĚDĚLI JSTE, ŽE...?

Předzpěv Kollárovy skladby *Slávy dcera* zhudebnili bratři Ebenové.

Jedná se o **analogii k Dantově Božské komedii**. Vypráví o putování **básníka** doprovázeného **Mínou** (dcerou bohyně Slávy, která je zároveň alegorií budoucí slovanské vzájemnosti) a **Milkem** (slovanská obdoba boha Amora) po významných místech Slovanů. Postavy se během svého putování dostávají do **slovanského nebe i pekla**. Dílo je žalozpěvem nad zánikem některých slovanských národů a zároveň vizí **společné slovanské budoucnosti**.

Slávy dcera obsahuje **Předzpěv a pět zpěvů**, které jsou pojmenované podle názvů největších evropských řek. Kniha původně obsahovala 151 sonetů, po několika rozšířeních je jich celkem 645. Celou skladbou prostupují **vlastenecké myšlenky**, v nichž Kollár **vybízí k práci na obnovení vlasti**.

PAVEL JOSEF ŠAFAŘÍK

* 1795 v Kobeliarově, † 1861 v Praze

Byl slovenský spisovatel, literární historik, jazykovědec a etnograf. Psal česky. Pocházel z rodiny evangelického kněze a učitele. Vystudoval teologii. Byl ředitelem gymnázia v Srbsku, poté odešel do Prahy, kde se přátelil s Palackým a Jungmannem. Zabýval se kulturou, dějinami a literaturou slovanských národů. Vedl časopisy Muzejník a Světozor. Pracoval v Univerzitní knihovně. Stal se poslancem zemského sněmu.

Šafařík byl blízkým spolupracovníkem **Františka Palackého**. Napsal **Dějiny slovanské řeči a literatury podle všech nářečí**, v nichž se zabýval otázkami Slovanstva. Tato studie, kterou napsal v němčině, se stala základem pro **komparatistiku** (vědecká metoda zabývající se srovnáváním literárních děl). Nejvýznamnějším Šafaříkovým dílem jsou **Slovanské starožitnosti**, v nichž popisuje **nejstarší dějiny slovanských národů**. Šafaříkovým záměrem bylo díky zkoumání archeologických pramenů dokázat, že se Slované, stejně jako Římané, Řekové a Germáni, spolupodíleli na budování **základů evropské kultury**. Byl přesvědčen o tom, že Slované mají jen jeden **společný jazyk** a jednotlivé jazyky Slovanů jsou pouze jeho **nářečím**. Šafařík napsal také jedinou básnickou sbírku **Tatranská Múza s lýrou slovenskou**.

★ ZAJÍMAVOST

Muzejní výbor mu vyplácel po dobu pěti let pravidelnou rentu. Podmínkou ale bylo, že bude psát česky.

TATRANSKÁ MÚZA S LÝROU SLOVENSKOU

*Co jest člověk? Co jest život jeho?
Stín jest člověk, život jeho sen. –
Od hvězd spadlá jiskra Božství jen
můž mu půjčit bytu skutečného.*

*Sletěl blesk: a bělmo s pošmourného
Oka padá, mrak se mění v den.
Sletěl blesk: a srdce vře, až ven
proud se citů vroucných valí z něho.*

*Světlo, světlo, to jej z spaní budí,
Vznáší k hvězdné nebes výsosti:
Láska, ta ho stezkou milosti
z mrtvé říše v ráje květlé pudí. –
O, jenž s pravým obou ctitelem –
Bud' i mým vždy věrným přítelem!*

Otázky pro rozbor textu a k zamýšlení:

- 1 Co je podle Šafaříka člověk?
- 2 Souhlasíte s tímto názorem?

Opakování:

- 1 Kterou myšlenku Kollár propagoval?
- 2 Jaký byl jeho vztah k vlasti a k Míne?
- 3 Kterým básníkem a dílem se inspiroval?
- 4 Který vědecký obor Šafařík založil?
- 5 Co se snažil svým výzkumem dokázat?
- 6 Kam touto myšlenkou směřoval?